



*Сектор конституційного та адміністративного права
НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування
Національної академії правових наук України
Запорізький національний університет
Навчально-наукова лабораторія дослідження проблем службового права
Національної академії правових наук України
Кафедра адміністративного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ГО «Європейський центр верховенства права»
ГО «Асоціація фахівців адміністративного права»*

ГАРАНТІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ: СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Збірник тез доповідей та повідомлень
за матеріалами круглого столу, присвяченого
Міжнародному дню прав людини
м. Харків, 4 грудня 2022 р.**

Електронне наукове видання



Харків – 2022

УДК 342.9:351.86(477)(062)

Г20

Р е д а к ц і й н а к о л е г і я

д-р юрид. наук, проф. *Д. В. Лученко*; д-р юрид. наук, проф. Т.О. Коломоець; д-р юрид. наук, проф. *Ю. П. Битяк*; канд. юрид. наук *М. І. Белікова*; PhD *Д. С. Кремова*

Гарантії та забезпечення прав людини в Україні: становлення, Г20 розвиток та перспективи : збірник тез доповідей та повідомлень за матеріалами круглого столу, присвяченого Міжнародному дню прав людини (м. Харків, 4 грудня 2022 р.). – Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2022. – 146 с. – Електронне наукове видання. – <https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/vnd/zbirnyky-naukovyh-konferenczij/>.

ISBN 978-617-8198-05-3

До збірника увійшли тези доповідей та повідомлень учасників круглого столу, які відображають результати наукових пошуків авторів із актуальних питань забезпечення та дотримання прав людини в Україні.

Збірник розраховано на науковців, викладачів, практичних працівників, студентів, а також широке коло читачів, які цікавляться цією проблематикою.

Видається мовою оригіналу в авторській редакції. Відповідальність за зміст наукової праці несе автор.

УДК 342.9:351.86(477)(062)

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2022

ISBN 978-617-8198-05-3

moments, attention is involuntarily scattered, and the interlocutor is divided into several minutes seems to "fall out", turns off from the conversation. At such moments, you should be verbal or non-verbally attract her attention, restore broken contact. Better a way to do this is to ask, "Are you listening to me?"

4. Delimitation. Establishing a boundary between the interlocutor and the topic of conversation is a very important psychological principle. In process communication, we often equate what the partner says with himself or even with our attitude towards it. Pleasant information reported an unpleasant interlocutor, loses half of his attractiveness. Our a personal attitude towards a person whom we perceive critically often makes it difficult objective assessment of the information provided by it. To avoid this, it is necessary to pay attention first of all to what is reported, and not to what who reports and how.

References

1. Hrynychak, V.A. Myrni zasoby vrehulyuvannya mizhnarodnykh sporiv: pidruchnyk. L'viv: LNU im. Ivana Franka, 2016. 187 s.
2. Rakhlis, V.L., Pavlenko, O.O. Perehovory i mediatsiya: pidruchnyk dlya pidhotovky profesiynoho perehovirnyka. Dnipro TOV «Driant», vydannya 2-e pereroblene, 2021. 344 s.
3. Psykholohichne zabezpechennya perehovornoho protsesu: navch. posib. / za red. O.A. Blinov. Kiyv: NAU, 2013. 248 s

Гончар О. О.,
аспірант кафедри процесуального права
Чернівецького національного університету і
мені Юрія Федьковича;
Остафійчук Л. А.,
канд. юрид. наук, доц.,
доцент кафедри процесуального права
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

ДОБРОЧЕСНІСТЬ КАНДИДАТА НА ПОСАДУ СУДДІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Правила конкурсу відбору суддів Конституційного Суду України (далі – КСУ) вже не один рік поспіль отримують справедливу критику від українського суспільства і міжнародної спільноти. Серед зауважень: недосконалість процедури, політизованість, неконституційність окремих положень тощо.

У Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки до основних проблем, які зумовлюють

необхідність удосконалення діяльності КСУ віднесено: недосконалість процедур конкурсного відбору кандидатур на посаду судді КСУ та відсутність механізму підтвердження доброчесності судді КСУ, який унеможлиблює недоброчесну поведінку, недотримання стандартів професійної етики, толерування корупційних проявів [1].

При призначенні суддів КСУ Президентом, Верховною Радою та З'їздом суддів України фактично застосовуються різні конкурсні процедури, але всі вони мають однаковий недолік – недостатня перевірка кандидатів критеріям моральної якості (доброчесності) та професійної компетенції. Нікуди не зникає й ризик політичного впливу (на) кандидата, – справедливо зауважує голова Комітету Верховної ради з питань правової політики Д. Маслов [2]. Натомість, проведення чесного і прозорого конкурсу має насамперед гарантувати, що до КСУ ввійдуть висококваліфіковані правники, які неупереджено і справедливо захищатимуть Конституцію і права людини.

У своєму Висновку від 17 червня 2022 р. щодо заявки України на членство в ЄС Європейська комісія підкреслила нагальну потребу реформи КСУ відповідно до рекомендацій Венеціанської комісії: «Центральним у такій реформі є запровадження надійної та прозорої процедури відбору для призначення суддів до КСУ, включно з доброчесністю» [3].

Таким чином, Європейська Комісія рекомендувала, щоб надання Україні статусу кандидата залежало, зокрема, від прийняття та імплементації законодавства про процедуру відбору для суддів КСУ, «включаючи процес попереднього відбору на основі оцінки їх доброчесності та професійних навичок, відповідно до рекомендацій Венеціанської комісії».

12 серпня 2022 р. відповідний законопроект зареєстровано у Верховній Раді, а 6 вересня 2022 р. – прийнято у першому читанні [4].

Проектом Закону пропонується залучити до проведення конкурсного відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України новий спеціальний орган – Дорадчу групу експертів (далі – Дорадча група), яка буде сприяти суб'єктам, які призначають суддів Конституційного Суду, в оцінці моральних якостей і рівня компетентності в сфері права кандидатів на посаду судді Конституційного Суду.

Дорадчу групу пропонується утворити у складі шести осіб, за пропозиціями Президента України, Верховної Ради України, з'їзду суддів України, Європейської комісії «За демократію через право», а також міжнародних та іноземних організацій, які відповідно до міжнародних або міждержавних угод протягом останніх п'яти років надають Україні міжнародну технічну допомогу у сфері конституційної реформи та/або верховенства права, та/або захисту прав людини, та/або запобігання і протидії корупції.

Дорадча група отримуватиме від Президента, Верховної Ради та

З'їзду суддів України документи допущених до конкурсу кандидатів та здійснюватиме їхній аналіз, з можливістю запитувати додаткову інформацію як у самих кандидатів, так і в інших органів, проводити співбесіди із кандидатами тощо. За результатами вивчення документів кандидатів та проведених співбесід із ними, Дорадча група має рекомендувати на одну вакантну посаду судді КСУ не менше трьох осіб. Таким чином, з відібраних кандидатів Дорадча група буде рекомендувати тільки найкращих.

Президент, Верховна Рада та з'їзд суддів України призначатимуть на посаду судді Конституційного Суду осіб зі списку рекомендованих Дорадчою групою на посаду судді Конституційного Суду України, та щодо яких прийнято відповідне рішення за наслідками співбесід конкурсною комісією, Комітетом, Радою суддів України.

Позитивно оцінюючи законопроект, Венеційська комісія надала ключові рекомендації щодо внесення до проекту змін і уточнень, серед яких необхідність визначити методологію Дорадчої групи для оцінки моральних якостей та правової компетентності, що має ґрунтуватися на передовій міжнародній практиці [5]. Це, на нашу думку, є наслідком пропозиції законопроекту вилучити ст. 12 із Закону України «Про Конституційний Суд України», якою у переліку документів, які додаються до заяви особи, яка виявила намір обійняти посаду судді КСУ, було передбачено подання кандидатом декларації доброчесності судді. А в законопроекті про це норми взагалі не має.

У зв'язку зі збільшенням складності роботи судді очевидно, що професійна кваліфікація, яка зараз потрібна для належного виконання суддівської ролі, виходить далеко за рамки базових юридичних знань і навичок тлумачення права, які колись були достатніми.

Венеційська комісія підкреслила, що судді конституційного суду повинні мати абсолютну чесність, бути висококомпетентними та повністю незалежними. Вибір конкретного кандидата на посаду конституційного судді має залежати не лише від об'єктивної оцінки професійних знань кандидата, а й від його/її моральної кваліфікації та чесності.

У Канаді, наприклад, оцінка кандидатів до Верховного Суду має включати врахування не лише їхніх юридичних знань і загальних професійних здібностей, а й соціальної обізнаності, чуйності та інших особистих якостей, зокрема почуття етики, терпіння, ввічливість, чесність, здоровий глузд, такт, скромність, пунктуальність, комунікативні навички, здатність керувати часом і робочим навантаженням, а також здатність справлятися з великим робочим навантаженням і стресом. У деяких державах (таких як Австрія, Угорщина, Нідерланди та Філіппіни) відбір нових суддів включає психологічне тестування. Психологічні тести включають тести інтелекту, здатності працювати в команді, здатності приймати рішення в умовах стресу та інші питання [6].

Стандарти відбору кандидатів на посади суддів Конституційного Суду

мають відповідати принципу чесної гри, який вимагає від усіх сторін відбору бути нейтральними та об'єктивними, і щоб ніхто не міг маніпулювати часом та політичними можливостями. А якості, які кандидати мають продемонструвати для призначення на посаду судді Конституційного Суду, мають передбачати доброчесність, незалежність, неупередженість і компетентність, усі з яких виступають як сукупні зобов'язання, а не як альтернативні.

Поняття доброчесності (чесноти) кандидата на посаду судді КСУ має визначатися безпосередньо у законі. Це буде свідченням дотримання положення п. 3.2 Європейської Хартії про статус суддів від 10 липня 1998 р., де вимагається Законом встановити конкретні обставини, за яких попередня діяльність кандидата або діяльність, якою займаються його/її близькі родичі, можуть викликати законні та об'єктивні сумніви щодо незалежності та неупередженості кандидата, що може бути перешкодою для його призначення.

Кандидат на посаду судді КСУ може вважатися таким, що відповідає критерію доброчесності, якщо він є: незалежним, чесним, неупередженим, непідкупним, сумлінним, дотримується етичних норм та демонструє бездоганну поведінку в професійній діяльності та особистому житті, а також коли стосовно нього немає сумнівів щодо законності джерел походження майна, відповідності рівня життя кандидата або членів його сім'ї задекларованим доходам, відповідності способу життя кандидата його статусу. Тому вилучення цієї норми із закону є стратегічною помилкою законодавця.

Список використаних джерел

1. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки : Указ Президента України від 11.06.2021 р. № 231/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2312021-39137>.

2. Маслов Д. Добір суддів КСУ: що передбачають нові правила конкурсу. *Українська правда*. 06.09.2022 р. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/09/6/7366293/>.

3. Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union. 17.06.2022. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/opinion-ukraines-application-membership-european-union_en.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України на конкурсних засадах: проєкт Закону України № 7662 від 12.08.2022 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1435099>.

5. CDL-PI(2022)046-e, Ukraine – Urgent Opinion on the draft law «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on improving the procedure for the selection of candidates for the position of judge of the

Constitutional Court of Ukraine on a Competitive Basis», issued on 23 November 2022, pursuant to Article 14a of the Venice Commission's Rules of Procedure. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf=CDL-PI\(2022\)046-e&lang=EN](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf=CDL-PI(2022)046-e&lang=EN).

6. The main factors aimed at securing judicial independence. URL: <https://www.unodc.org/e4j/zh/crime-prevention-criminal-justice/module-14/key-issues/1--the-main-factors-aimed-at-securing-judicial-independence.html>

Грицьків А.,
*аспірант кафедри європейського права
Львівського національного університету
імені Івана Франка*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОРДЕР НА АРЕШТ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУДОВОЇ СПІВПРАЦІ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Як відомо, 13 червня 2002 р. у Люксембурзі вперше було введено в європейський обіг європейський ордер на арешт (надалі – ЄОА) на підставі прийнятого Рамкового рішення Ради ЄС «Про європейський ордер на арешт і процедуру видачі осіб між державами-членами» (надалі – Рамкове рішення) [1]. Рамкове рішення за своєю правовою природою не має прямої дії, а лише покладає на країни-члени ЄС обов'язок досягнути певного результату – вжити необхідних заходів для приведення національного законодавства у відповідність до правил цього рішення на відміну від регламентів ЄС.

1 січня 2004 р. Рамкове рішення замінило собою правила, що застосовувалися з питань екстрадиції у відносинах між державами-членами ЄС та містилися в таких конвенціях, як:

1) Європейська конвенція від 13 грудня 1957 р. «Про екстрадицію», Додатковий протокол до неї від 15 жовтня 1975 р., Другий додатковий протокол до неї від 17 березня 1978 р. і Європейська конвенція від 27 січня 1977 р. «Про боротьбу з тероризмом» в частині, що стосується екстрадиції;

2) Угода між дванадцятьма державами-членами Європейського Співтовариства від 26 травня 1989 р. «Про спрощення та модернізацію способів передачі запитів про екстрадицію»;

3) Конвенція від 10 березня 1995 р. «Про спрощену процедуру екстрадиції між державами-членами Європейського Союзу»;

4) Конвенція від 27 вересня 1996 р. «Про екстрадицію між державами-членами Європейського Союзу»;

5) глава 4 розділу III Конвенції від 19 червня 1990 р. «Про застосування Шенгенської угоди від 14 червня 1985 р. про поступове